

Par CESSDA ERIC

CESSDA ERIC nodrošina liela mēroga, integrētus un ilgtspējīgus datu pakalpojumus sociālajās zinātnēs. Organizācija vieno sociālo zinātņu datu arhīvus visā Eiropā. Tās mērķi ir popularizēt sociālo zinātņu pētījumu rezultātus un atbalstīt nacionālo un starptautisko pētniecību un sadarbību.

CESSDA ERIC

Parkveien 20
5007 Bergen, Norway
Phone: +47 55 58 36 48
Email: cessda@cessda.eu
Web: www.cessda.eu

Nacionāla mēroga datu arhīvs - LATVIJA

Latvijas Sociālo zinātņu datu arhīvs
The Latvian Social sciences data archive

Kāpēc ir nepieciešams nacionāla mēroga sociālo zinātņu datu arhīvs?

No zinātnes politikas viedokļa arhīvs zinātniekiem sniedz virkni tādu ieguvumu, kas attaisno nepieciešamos ieguldījumus tā izveidē un uzturēšanā.

Datu ilgtermiņa pieejamība

Lai veicinātu plašāku un efektīvāku pētījumu datu izmantošanu, sekojot FAIR (no angļu valodas – atrodami, pieejami, savietojami, atkārtoti lietojami) principiem

Efektīvāka valsts un pašvaldību finansējuma izmantošana

Par valsts un pašvaldību līdzekļiem finansēto pētījumu dati kļūst izmantojami sekundārai analīzei, radot jaunas zināšanas un zinātniskus sasniegumus: pēc projekta noslēguma tie kļūst pieejami arī citiem

Pētnieciskās vides stiprināšana un kvalitātes celšana

Pētījumu process kļūst caurredzams un tā rezultāti – pārbaudāmi un replicējami

Finansējums un publicēšanās augstas kvalitātes zinātniskos žurnālos

Arvien biežāk pētījumu finansētāji un žurnālu izdevēji no pētniekiem/ autoriem prasa, lai arī dati, ne tikai gala ziņojums vai raksts, būtu deponēti uzticamos un pieejamos datu arhīvos/repozitorijos

Sekundārās izpētes pievienotā vērtība

Iespēja izmantot datus sekundārai analīzei ir vajadzīga universitāšu mācībspēkiem, studentiem, kā arī uzņēmējiem un sabiedrībai kopumā

Kas mēs esam?

Latvijas Sociālo zinātņu datu arhīvs (LSZDA) ir iecerēts kā nacionāla mēroga zinātnes infrastruktūra, kas veic sociālo zinātņu pētījumu datu uzglabāšanu un nodrošina tiem piekļuvi ilgtermiņā. Arhīva izveides projektu uzsākusi un pašlaik īsteno Latvijas Sociologu asociācija (LSA) brīvprātīgā kārtā. Šis projekts turpina Latvijas Sociālo zinātņu datu arhīva iesākto (1996-2009, dibinātājs un vadītājs prof. Aivars Tabuns), pārņemot pieredzi un virtuālo struktūru. LSA ir konsultējusies ar citu sociālo zinātņu pārstāvjiem, un pašlaik ir identificētas vairākas institūcijas, kas varētu būt Latvijas Sociālo zinātņu datu arhīva sadarbības partneri un/ vai mājvieta.

Mērķis

LSZDA mērķis ir ilgtermiņā uzglabāt un nodrošināt piekļuvi Latvijā iegūtajiem sociālo zinātņu pētījumu datiem. Plašāka piekļuve pētījumu datiem un to atkārtota izmantošana ļaus samazināt empīrisko pētījumu fragmentāciju un veicinās efektīvāku pētniecībai atvēlēto ierobežoto līdzekļu izmantojumu. Darbība paredzēta gan nacionālā mērogā, gan sadarbojoties ar atbilstošām Eiropas Pētniecības telpas infrastruktūrām.

Ko plānojam darīt?

Arhīva plānoto pakalpojumu klāsts ietver:

- » datu kopu atlasīšanu un iekļaušanu arhīvā;
- » datu apstrādi, dokumentēšanu un informācijas publicēšanu metadatu katalogā;
- » atvērtas piekļuves nodrošināšanu/ datu izplatīšanu;
- » digitālā materiāla arhivēšanu, tam nepieciešamo tehnisko sistēmu attīstību un uzturēšanu;
- » atbalstu un apmācību datu deponētājiem (datu pārvaldībā un tās plānošanā) un sekundārajiem lietotājiem (kāpēc un kā izmantot datus sekundārajai analīzei).

Laika gaitā plānojam veidot papildus apmācības datu deponētājiem par dažādiem datu dokumentēšanas aspektiem un datu arhīvu prasībām, datu lietotājiem par datu meklēšanas specifiku dažādos katalogos, kā arī datu pārvaldības un tās plānošanas apmācības pētniekiem. Veidosim dažādas informatīvas aktivitātes plašākai sabiedrībai, kā arī reģionālu sekundāro datu lietotāju sadarbības tīklu.

Kādus datus iekļausim LSZDA krājumā?

Arhīvā tiks iekļauti dati no dažādām sociālo zinātņu disciplīnām - gan 'tradicionālās' kvantitatīvo datu kopas (piemēram, aptauju dati), gan kvalitatīvie dati (piemēram, intervijas, dienasgrāmatas, t.d. 'pelēkie' ziņojumi). Tomēr sākotnēji fokuss tiks vērsts uz kvantitatīviem datiem (aptauju, reģistru datiem) socioloģijā, politikas zinātnē, izglītības zinātnēs, komunikācijas zinātnē, psiholoģijā, informācijas un bibliotēkzinātnē, sabiedrības veselības zinātnē, kā arī ekonomikā. Ar kvalitatīvām pētījumu metodēm iegūtiem datiem ir nepieciešama atšķirīga pieeja un tie tiks arhīvā iekļauti vēlākā posmā sadarbībā ar citām institūcijām, kam ir pieredze darbā ar šādu datu arhivēšanu un atvērtas piekļuves nodrošināšanu (piemēram, muzejiem un citām kultūras mantojuma organizācijām, CLARIN centriem, digitālo humanitāro zinātņu centriem). LSZDA koncentrēsies uz aktuālo pētījumu datu arhivēšanu un publiskošanu, tomēr vienlaikus centīsies darboties ar vēsturiskajām datu kopām. Tādām kā, piemēram, iepriekšējo gadu un desmitgažu Tautas attīstības pārskatu, Dziesmu svētku vai veselības paradumu izpētes gaitā iegūtajām intervijām un iedzīvotāju aptaujām, kas ir nozīmīgas ne tikai sociālo zinātņu kopienai, bet tām piemīt arī kultūrvēsturiska un sociālpolitiska vērtība, un tas ir materiāls, kuru nav un nebūs iespējams replicēt nevienā laboratorijā.

Kas būs arhīva lietotāji?

Arhīvs būs noderīgs gan pētniekiem, kas vēlas vai kam ir vajadzība savus datus deponēt, gan datu lietotājiem (citiem pētniekiem vai interesentiem). LSZDA galvenās mērķa grupas ir universitāšu un augstskolu pētnieki un mācībspēki, kā arī studenti; pētnieki, kas darbojas citās sabiedriskās (piemēram, valsts pētnieciskajos institūtos, valdības aģentūrās) vai privātās (NVO, privāti pētniecības uzņēmumi, laikraksti, uzņēmumi, dažādas profesionālas asociācijas u.tml.) institūcijās. Ieguvēji būs arī politikas veidotāji, pašvaldību un valsts iestāžu darbinieki, žurnālisti, kā arī vidusskolēni, skolotāji un sabiedrība kopumā.

Latvijas Sociālo zinātņu datu arhīvs ir daļa no CESSDA ERIC datu arhīvu tīkla Eiropā un kopš 2017. gada ir tā partneris. Kļūstot par pilntiesīgu šī Eiropas sociālo zinātņu datu arhīvu konsorcijs biedru, būs iespēja saņemt dažāda veida atbalstu.

Papildus informācija

Kontakti: Asoc. prof. Baiba Bela (Baiba.Bela@lu.lv) Latvijas Sociologu asociācija, Latvijas Universitāte.